

Brzezińska, Jadwiga

Wczoraj, dziś i jutro muzealnictwa farmaceutycznego

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 50/2, 291-294

2005

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sesja połączona była z wystawą przyrządów naukowych zorganizowaną przez Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego – autorzy ekspozycji Ewa Wyka i Maciej Kluza.

W ramach działalności edytorskiej Komisja Historii Nauki PAU wydała w wydawnictwach Akademii następujące pozycje:

Tom V. *Prac Komisji Historii Nauki PAU*, pod redakcją Adama Strzałkowskiego, Nakładem PAU Kraków 2003.

Tom VI. *Prac Komisji Historii Nauki PAU*, pod redakcją Adama Strzałkowskiego, Nakładem PAU Kraków 2003.

Monografie Komisji Historii Nauki PAU: Tom 6: Marian Smoluchowski – Od teorii atomistycznej do fizyki współczesnej – pod redakcją Adama Strzałkowskiego, Nakładem PAU Kraków 2003.

Monografie Komisji Historii Nauki PAU: Tom 7: Ignacy Domeyko w 200 rocznicę urodzin – pod redakcją Adama Strzałkowskiego, Nakładem PAU Kraków 2004.

Polska w Międzynarodowej Organizacji Badań Jądrowych CERN. Nakładem PAU Kraków 2004.

Adam Strzałkowski
Przewodniczący Komisji
Historii Nauki PAU
Kraków

WCZORAJ, DZIŚ I JUTRO MUZEALNICTWA FARMACEUTYCZNEGO

Pod takim hasłem odbyła się w dniu 19 stycznia 2005 r. w Warszawie w siedzibie Muzeum Farmacji im. Antoniny Leśniewskiej sesja naukowa z okazji XX-lecia tej placówki. Uroczystość zgromadziła najznakomitszych przedstawicieli świata farmaceutycznego i historycznego.

Przewodniczący sesji prof. dr hab. Andrzej Danysz w sposób bardzo ciepły i bezpośredni zagał uroczystość, witając licznie przybyłych gości. Stwierdził, że idea muzealnictwa – gromadzenia materialnych śladów działalności – jest mu bardzo bliska i droga. Zwłaszcza wobec postępu środków komunikacji jest szczególnie ważna.

Program sesji przewidywał 12 wystąpień, naświetlających istnienie Muzeum Farmacji w Warszawie w trzech perspektywach czasowych: wczoraj, dziś i jutro. Pierwsza prelegentka, prof. dr hab. Barbara Kuźnicka z Instytutu Historii Nauki PAN w Warszawie, przedstawiła najdawniejsze starania historyków farmacji o uruchomienie Muzeum Farmacji w Warszawie, skromne początki zbierania muzealiów aptekarskich w okresie międzywojennym i ich utratę pod gruzami

stolicy. Dzięki aktywności dr Stanisława Pronia, Kraków doczekał się powstania Muzeum Farmacji wkrótce po II wojnie światowej.

Środowisko warszawskich farmaceutów długo czekało na zrealizowanie zamierzenia uruchomienia Muzeum Farmacji w stolicy. Dopiero wielkie zaangażowanie dr Teodora Kikty, historyka farmacji i pierwszego kierownika Muzeum oraz dwóch wielkich sponsorów: Oddziału Warszawskiego PTFarm i Cefarmu, w osobach prezesa dr Kazimierza Radeckiego oraz dyrektora Olińskiego, pozwoliło sfinalizować to dzieło.

Pierwotnie Muzeum Farmacji mieściło się przy ul. Marszałkowskiej 72 w budynku, w którym kiedyś była apteka mgr Antoniny Leśniewskiej. I ona została patronką warszawskiego Muzeum Farmacji.

Środowisko warszawskie z wielkim zapalem przekazywało ocalałe eksponaty, rodzinne pamiątki aptekarskie i akta do uruchomionego Muzeum Farmacji. Od samego początku warszawskie Muzeum Farmacji stało się żywą placówką, organizującą w swej siedzibie spotkania historyków farmacji, medycyny i twórców sztuki. Równocześnie inspirowało do częstego prezentowania problemów farmacji w prasie, radiu i telewizji.

Z wielkim żalem dr T. Kikta, ze względu na zaawansowany wiek, musiał przekazać kierownictwo utworzonego przez siebie Muzeum Farmacji w młodsze ręce. Przejęła je mgr Grażyna Sokólska-Miłosńska, energiczna i przedsiębiorcza. Na jej barki spadł trud spakowania, przeniesienia i uruchomienia Muzeum Farmacji w innej siedzibie, ze względu na sprzedaż budynku. Nowy lokal przy ul. Skierniewickiej 16, który zaoferował Cefarm, był wygodniejszy, choć niestety nie w śródmieściu i nie na szlaku turystycznym. Jednak liczne wycieczki szkolne bez trudności znajdowały tu drogę. Były zachwycone zarówno znajdującymi się tu eksponatami, jaki i barwnymi prelekcjami pani kierownik Muzeum. Frekwencja zwiedzających była stale wysoka.

Po mgr G. Sokólskiej-Miłosńskiej, która odeszła na stanowisko korzystniejsze finansowo, kierownictwo Muzeum Farmacji w Warszawie objęła dr farm. Iwona Arabas, którą cechuje wielka pasja w działalności na rzecz muzealnictwa farmaceutycznego. Dr Iwona Arabas, związana z Instytutem Historii Nauki PAN, historyk farmacji o dużym dorobku naukowym i prowadząca ożywione badania naukowe, potraktowała przejęcie kierownictwa Muzeum Farmacji jako wielkie zadanie możliwość zrealizowania śmiałych koncepcji zaprezentowania dorobku muzealnictwa farmaceutycznego w kraju i za granicą. Liczne wyjazdy na seminaria i kongresy zagraniczne służyły do nawiązywania kontaktów, a lokal Muzeum Farmacji służył regularnie na spotkania z ludźmi nauki, mediów i wystawy okresowe. Z wielką troską i odpowiedzialnością starała się o dalszy rozwój placówki, mimo różnych przeszkód.

W trakcie uroczystości jubileuszowej prelegenci mieli wyznaczony 10-minutowy limit czasowy, więc dalszy wątek historyczny Muzeum znalazł się także w wystąpieniach prof. dr hab. Mirosławy Furmanowej z Wydziału Farmaceutycznego

AM w Warszawie oraz dr Jana Majewskiego, przewodniczącego Zespołu Sesji Historii Farmacji PTFarm. Prof. M. Furmanowa przypomniała związki uczelni warszawskiej z Muzeum, a dr Jan Majewski usytuował działalność Muzeum Farmacji w Warszawie na tle innych placówek muzealnych farmacji na terenie kraju.

Ważnym elementem dalszych prelekcji było omówienie roli Muzeum Farmacji we współczesnych realiach i nakreślenie perspektyw jego dalszego rozwoju. Pan dr Andrzej Sołtan, dyrektor Muzeum Historycznego w Warszawie, którego Muzeum Farmacji jest obecnie Oddziałem, zauważył, że w ciągu niespełna 2 lat ta placówka zrealizowała bardzo ambitny i wielokierunkowy program działania. Będzie więc starał się zapewnić jej fundusze do dalszego rozwoju. W planie ma budowę dużego obiektu na Muzeum Historyczne miasta Warszawy z salą audytoryjną, pracowniami konserwatorskimi itd. Tam, ma nadzieję, znajdzie się wiele pomieszczeń dla Muzeum Farmacji.

Pani prof. dr hab. Wanda Paranowska podniosła aktywność dr Iwony Arabas w organizowaniu wystaw czasowych, np. o apteczkach wędrownych aptekarzy japońskich, lekach stosowanych w medycynie mongolskiej, o pierwszej na świecie żeńskiej aptece zorganizowanej przez patronkę Muzeum mgr Antoninę Leśniewską., o roli leków w terapii współczesnej. Podkreśliła niezwykle miłą atmosferę, która cechuje spotkania naukowe w Muzeum. Wyraziła także uznanie dla dr Iwony Arabas, gospodarza licznych imprez.

Pani dr Hanna Krajewska, dyrektor Archiwum PAN w Warszawie, w sympatyczny sposób opowiedziała o możliwościach zdobywania sponsorów we współczesnych realiach. życia. Pani mgr Monika Wójtowska z firmy Adamed, zaprezentowała kierunki działalności firmy w sferze uczenia społeczeństwa ostrożności w stosowaniu leków. Drugą dziedzinę działalności Muzeum Farmacji przedstawiła mgr Anita Chodkowska, pracownik Muzeum, a jest nią archiwizowanie dokumentacji aptekarzy i farmacji. Prosiła o przekazywanie dokumentów z tej dziedziny do zbiorów Muzeum.

Prof. dr hab. Andrzej Śródka z Instytutu Historii Nauki PAN w Warszawie odwołał się do dwóch wielkich postaci z historii farmacji Galena i Paracelsusa, które dokonały wielkiego przełomu w terapii. Na ich przykładzie trzeba budować ściśłą współpracę farmacji z medycyną, zarówno nauką jak i praktyką.

Dyrektor Muzeum CM UJ Kraków, dr Zbigniew Bela, opowiedział o aktualnej działalności tej placówki w sferze wydawania reprintów i folderów, gromadzeniu dzieł sztuki poświęconych aptekarstwu. Muzeum Farmacji w Krakowie jest po remoncie budynku i chętnie jest odwiedzane przez turystów zagranicznych. Wielką popularność przyniósł placówce udział w akcji „otwartych nocy obiektów muzealnych dla zwiedzających”.

Sympatyczna atmosfera uroczystości jubileuszowej Muzeum Farmacji w Warszawie, jaką stworzyli prof. Andrzej Danysz, prowadzący sesji i wszyscy prelegenci, zainspirowała szereg osób do zabrania głosu. Dr Kazimierz Radecki, były prezes Oddziału Warszawskiego przypomniał o swojej roli jako inspiratora

założenia Muzeum Farmacji w Warszawie dzięki zgromadzonym przez Oddział PTFarm funduszom. Prof. Wincenty Kwapiszewski mówił o ważnej roli dokumentowania bieżącej działalności farmacji i archiwizowania jej. Prof. Feliks Gajewski z Sekcji Historii Farmacji w Gdańsku, podzielił się swymi uwagami w zakresie inspirowania farmaceutów do gromadzenia zbiorów aptekarskich i tworzenia prywatnych kolekcji. Dr Krzysztof Kmieć stwierdził, że wystawy ekslibrisów farmaceutycznych są formą popularyzowania współczesnej sztuki o motywach aptekarskich. Przy tej okazji obdarował Muzeum Farmacji i szereg innych osób swoją książką, poświęconą ekslibrisom farmaceutów.

Bardzo miłym akcentem było wręczenie pani dr Iwonie Arabas pięknych kwiatów i upominków z okazji XX-lecia Muzeum Farmacji. Były to cenne upominki różnych muzealiów farmaceutycznych, które wzbogacą zbiory warszawskiej placówki.

W podsumowaniu uroczystości dr Iwona Arabas, kustosz Muzeum Farmacji w Warszawie, przedstawiła zamierzenia dalszej działalności. Następnie podziękowała prelegentom i gościom za udział, zapraszając na lampkę wina. Była to znakomita okazja, by podzielić się wrażeniami i wspomnieniami z XX lat istnienia Muzeum Farmacji w Warszawie.

dr farm. *Jadwiga Brzezińska*
Sekcja Historii Farmacji PTFarm.
Kołobrzeg

SESJA REFERATOWA SEKCJI HISTORII BOTANIKI
NA 53 ZJEŹDZIE POLSKIEGO TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO,
TORUŃ – BYDGOSZCZ, 6–11 WRZEŚNIA 2004, *PRZYRODA POLSKI
W EUROPEJSKIM DZIEDZICTWIE DÓBR NATURY*

W dniu 8 września 2004 r. w ramach 53 Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego odbyła się w Toruniu, na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika sesja referatowa Sekcji Historii Botaniki. Uczestniczyło w niej około 40 osób.

Sesję otworzyła przewodnicząca Sekcji prof. Alicja Zemanek. W słowach przywitania podkreśliła współczesną potrzebę interdyscyplinarnego spojrzenia na botanikę. Zaznaczyła także, iż formuła spotkań Sekcji Historii Botaniki PTB wykracza poza tradycyjnie pojmowaną historię dziedziny, chce być także forum dla szerszej dyskusji nad rolą rośliny w życiu człowieka, nad sposobami uprawiania botaniki i łączenia jej z innymi dyscyplinami, co znalazło odzwierciedlenie w referatach.

Prof. Alicja Zemanek oraz prof. Bogdan Zemanek z Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego wygłosili wspólnie referat *Początki myśli ekologicznej w czasach Renesansu (holenderskie akwarele ze zbioru „Libri picturati”, XVI w.)*. Przedstawili w nim dotychczasowe wyniki pracy interdyscyplinarnego zespołu badającego znajdujące się w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej dzieło. Jest ono interesujące dla autorów wystąpienia m.in. dlatego, że ilustracje